

УДК 347

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.3.47>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У СФЕРІ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ НА ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ

Пономаренко Марія Вікторівна,

аспірантка I курсу юридичного факультету

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Статтю присвячено дослідженню історичної ретроспективи законодавства Європейського Союзу у сфері захисту прав споживачів на продовольчому ринку. Розглянуто методи підвищення якості правотворчої та правозастосовної діяльності ЄС у сфері захисту прав споживачів на продовольчому ринку. Регламенти й директиви, які прийняті Європейською Комісією, стали першими документами ЄС, у яких захист прав споживачів визначались як окрема сфера компетенції ЄС. У Європейській моделі політика захисту прав споживачів у сфері здоров'я та безпеки – це не тільки встановлення й захист прав на отримання якісних товарів, робіт і послуг, а й захист здоров'я та безпеки споживачів; надання достатньої інформації про товар і його виробника, надання додаткових прав при укладенні споживчих угод і гарантії реалізації цих прав. Система продовольчого законодавства ЄС включає загальну й особливу частини. До загальної частини відноситься Регламент (ЄС) № 178/2002, який, на наш погляд, є єдиним правовим актом, що встановлює основні принципи законодавства про харчові продукти ЄС у цілому. Загалом законодавство про безпеку продукції здійснює правове регулювання захисту здоров'я та безпеки споживачів при виробництві, випуску на ринок і споживанні непродовольчих товарів. Держави-члени ЄАЕС здійснюють скоординовану політику у сфері захисту прав споживачів, ураховуючи законодавство держав-членів, шляхом укладання міжнародних угод, розробки рекомендацій та інших методів, прийнятих у міжнародній практиці. Ми можемо зробити висновок, що розвиток законодавства ЄС у цій сфері зумовлено багатьма факторами, серед яких вважаємо за необхідне особливо виділити науково-технічний прогрес і зміну в загальному підході Європейського Союзу до здійснення правового регулювання. Існує необхідність упровадження концепції повної гармонізації, яка має суттєвий вплив на нові й перероблені правові акти. Такий підхід до зближення законодавств пояснюється необхідністю досягти однаковості правового регулювання щодо продукції, яка надходить на внутрішній ринок, що, на думку законодавця, сприятиме підвищенню загального рівня безпеки продукції та захисту здоров'я споживачів.

Ключові слова: Європейський Союз, захист прав споживачів, захист прав споживачів на продовольчому ринку, регламенти, директиви ЄС, історична ретроспектива законодавства.

Ponomarenko Maria. Legal regulation of the European Union policy in the field of consumer rights in the food market

The article is devoted to research of the historical retrospective of the legislation of the European Union in the field of health and safety of consumers. Methods for improving the quality of EU law-making and law enforcement activities in the field of consumer health and safety are considered. Regulations and directives adopted by the European Commission became the first EU documents in which consumer protection was defined as a separate area of EU competence. In the European model, the policy of consumer protection in the field of health and safety is not only the establishment and protection of the right to receive quality goods, works and services, but also the protection of health and safety of consumers; providing sufficient information about the product and its manufacturer, granting additional rights when concluding consumer agreements and guaranteeing the realization of these rights. The EU food law system includes general and special parts. The general part includes Regulation (EU) № 178/2002, which in our opinion is the only legal act that establishes the basic principles of EU food law in general. In general, product safety legislation regulates the protection of the health and safety of consumers in the production, placing on the market and consumption of non-food products. EU member states pursue a coordinated policy in the field of consumer protection, taking into account the legislation of the member states, by concluding international agreements, developing recommendations and other methods adopted in international practice. We can conclude that

the development of EU legislation in this area is due to many factors, among which we consider it necessary to highlight the scientific and technological progress and change in the general approach of the European Union to the implementation of legal regulation.

There is a need to implement the concept of full harmonization, which has a significant impact on new and revised legal acts. This approach to the approximation of legislation is explained by the need to achieve uniform legal regulation of products entering the domestic market, which in the opinion of the legislator will help improve the overall level of product safety and consumer health.

Key words: *European Union, consumer protection, consumer protection in the food market, regulations, EU directives, historical retrospective of EU legislation.*

Вступ. Компетенція ЄС у сфері захисту прав споживачів на продовольчому ринку полягає головним чином у здійсненні правотворчої діяльності, установленні однакових правил і норм на європейському рівні, відповідно до яких держави-члени ЄС зобов'язані приводити своє національне законодавство у відповідність (директивам як актам гармонізації). Правотворча діяльність ЄС у сфері захисту прав споживачів, як і в інших сферах, реалізується насамперед його законодавчими інститутами – Європейським Парламентом і Радою, які, у свою чергу, можуть доручати Європейській комісії як виконавчому інституту ЄС уживати додаткових заходів у формі виконавчих або делегованих актів. Правотворча діяльність Європейського Союзу проводиться його інститутами за допомогою прийняття законодавчих актів, що регулюють суспільні відносини у сфері захисту прав споживачів.

У зв'язку з цим зазначимо, що термін «законодавство» в ЄС застосовується в широкому й вузькому сенсах. У широкому сенсі термін «законодавство» застосовується до всього вторинного права ЄС. До вступу в силу Лісабонського договору термін «законодавство» використовувався в документах Союзу тільки в широкому сенсі. Зміни, які вироблені Лісабонським договором у цьому відношенні, полягають у новому тлумаченні терміна «законодавство ЄС», під яким варто розуміти не все вторинне право, а тільки законодавчі акти. Термін «законодавчі акти» вперше включений до установчих документів Лісабонським договором і, відповідно до статті 289, Договір про функціонування Європейського союзу (далі – ДФЄС) означає правовий акт, який має обов'язкову юридичну силу, прийнятий Радою і Європейським парламентом, відповідно до зви-

чайної законодавчої процедури або спеціальної законодавчої процедури [1, с. 142].

Постановка проблеми. У Європейській моделі політика захисту прав споживачів у сфері здоров'я та безпеки – це не тільки встановлення й захист прав на отримання якісних товарів, робіт і послуг, а й захист здоров'я та безпеки споживачів; надання достатньої інформації про товар і його виробника, надання додаткових прав при укладенні споживчих угод і гарантії реалізації цих прав. Це регулювання не тільки внутрішньодержавних, але і транскордонних взаємовідносин між споживачами й підприємцями. Так як ЄС – інтеграційна організація, необхідно брати до уваги, що реалізація захисту прав споживачів відбувається на території 27 держав-членів, а не на території однієї держави. Це також створює необхідність прийняття додаткових заходів і надання споживачам у ЄС додаткових гарантій захисту своїх прав. Тому вважаємо доцільним дослідити окремі аспекти регулювання політики ЄС у сфері захисту здоров'я та безпеки прав споживачів.

Аналіз останніх досліджень. В останні роки в науковій літературі багато приділяється уваги аналізу механізмів застосування політики Європейського Союзу для реалізації адаптації норм європейського права в законодавстві України, зокрема це спостерігається в працях Т. Дудаш, В. Туманова, М. Буроменського, М. Бирюкова, А. Капустіна, С. Кашкіна, Ю. Юмашева, Г. Дейвіса, Х. Миклітца та ін. Основними джерелами дослідження є різні нормативно-правові акти європейського права: універсальні та регіональні міжнародні договори, у тому числі установчі договори Європейського Союзу, Хартія Європейського Союзу про основні права, законодавчі акти й інші джерела вторинного права Європейського

Союзу, що видаються на базі установчих договорів ЄС, судова практика Суду Європейського Союзу.

Метою статті є проведення аналізу історичного розвитку продовольчого законодавства ЄС, організаційно-правових механізмів застосування законодавства й інших актів ЄС у сфері захисту продовольчого законодавства, включаючи механізми координації співробітництва держав-членів, що діють на європейському рівні.

Розвинена система мереж, які забезпечують координацію національних і наднаціональних органів щодо захисту споживачів, які на адміністративному рівні запобігають потраплянню й поширенню на ринку товарів, що можуть завдати шкоди здоров'ю та безпеці споживачів. Наявність таких особливостей пов'язана з тим, що в Європі спочатку права людини, не тільки особисті, а й соціально-економічні ставляться вище всіх інших законодавчо закріплених положень. Прикладом у цьому випадку може бути Хартія Європейського Союзу про основні права, яка в розділі IV «Солідарність» передбачає ст. 38, що названа «Захист споживачів» і встановлює, що «в політиці Союзу забезпечується високий рівень захисту споживачів» [2].

Як указано в роз'ясненнях до Хартії про основні права, цей принцип заснований на ст. 169 ДФЄС. Також ст. 12 ДФЄС закріплює необхідність дотримуватися інтересів споживачів при прийнятті актів, що відносяться до всіх політиків Європейського Союзу. Таким чином, право на високий рівень захисту прав споживачів встановлено на рівні установчих документів Європейського Союзу. Одним із найважливіших завдань, що стоять перед Європейським Союзом у цій сфері, є сприяння охороні не тільки економічних інтересів споживачів, а і їхнього здоров'я та безпеки. При цьому у формулюванні ст. 169 ДФЄС на перше місце поставлені саме завдання з охорони здоров'я і безпеки, що може свідчити про їх відносну пріоритетність перед захистом економічних прав та інтересів споживачів [1, с. 101].

Говорячи про історичний розвиток продовольчого законодавства, можна відзначити такі етапи його формування:

1. 60–70-і роки: прийняття актів щодо окремих продовольчих товарів, найбільш численні акти щодо м'ясних продуктів.

2. У 1975 році Попередня програма Європейського економічного співтовариства про захист прав споживачів та інформаційної політики проголосила право на здоров'я і безпеку споживачів, а також уперше в праві ЄС увела принципи, необхідні для встановлення заходів щодо захисту здоров'я споживачів.

3. У 1985 році прийнята Директива 85/374/ЄЕС про відповідальність за неякісну продукцію. Цей документ установив осіб, які за відповідних обставин можуть бути відповідальними за неякісну продукцію, а також увів конкретні процедури залучення таких осіб до відповідальності [5].

4. Далі серед нормативно-правових актів, що мають ключове значення для розвитку сфери правового регулювання захисту здоров'я споживачів, вважаємо за необхідне виділити Директиву 87/357/ЄЕС від 25 червня 1987 року про зближення законодавств держав-членів щодо продукції, яка не є тією, за яку її приймають, що наражає на небезпеку здоров'я та безпеку споживачів. Директива 87/357/ЄЕС увела загальну заборону на ввезення й розповсюдження такої продукції на території ЄС [8, с. 49–50].

5. У період з 1988 по 2002 роки приймалися акти в різних сферах продовольчого законодавства, їх мета – прийняття торгових стандартів і необхідність запобігання потраплянню на внутрішній ринок продуктів харчування, які можуть негативно впливати на здоров'я споживачів. Серед них – Директива 89/108/ЄЕС від 21 грудня 1988 року про зближення законодавств держав-членів щодо швидкозаморожених продуктів харчування [4].

Сучасну основу продовольчого законодавства ЄС становить акт – Регламент (ЄС) № 178/2002 про встановлення загальних принципів і приписів продовольчого права, про заснування Європейського органу з безпеки продуктів харчування і про закріплення процедур щодо безпеки продовольчих товарів. Регламент (ЄС) № 178/2002 містить основоположні принципи й цілі, а також терміни та визначення, що застосовуються до всього масиву законодавства про харчові продукти. На наш погляд, Регламент (ЄС) № 178/2002 виступає як *lex generalis* щодо інших актів, що приймаються у сфері захисту здоров'я

споживачів. Таким чином, при систематизації законодавчих актів Регламент (ЄС) № 178/2002 становить загальну частину продовольчого законодавства ЄС, тоді як інші акти у сфері продовольчого законодавства є актами, віднесеними до особливої частини [3].

Регламент (ЄС) № 178/2002 у ст. 2 визначає поняття «продовольче законодавство» як «законодавчі, регламентарні й адміністративні положення, що регулюють продовольчі товари в цілому й, зокрема, їх безпеку на рівні ЄС або на національному рівні. Продовольче законодавство поширює дію на всі етапи виробництва, переробки і збуту продовольчих товарів, а також кормів, що призначаються або даються тваринам-виробникам продовольчих товарів». Під продовольчими товарами розуміються не тільки всі товари, правове регулювання покупки і споживання яких здійснюється за допомогою продовольчого законодавства ЄС. Окремою категорією продовольчих товарів законодавець виділяє корми для тварин-виробників продовольчих товарів [3].

Таким чином, законодавець підкреслює необхідність охопити весь ланцюжок виробництва і споживання продовольчих товарів з метою захисту здоров'я споживача.

Статті 5–10 Регламенту (ЄС) № 178/2002 закріплюють загальні принципи, що застосовуються до відносин у сфері продовольчого права. До них відносяться:

1. Загальні цілі (ст. 5). До загальних цілей Регламент відносить, по-перше, високий рівень захисту життя, здоров'я й інтересів людей. По-друге, продовольче законодавство ЄС націлене на реалізацію свободи пересування товарів на внутрішньому ринку. По-третє, мета продовольчого законодавства – відповідність європейського законодавства визнаним у ЄС міжнародним стандартам.

2. Аналіз ризиків (ст. 6). Продовольче законодавство базується на оцінці ризиків, які можуть виникнути при споживанні продовольчих товарів. Процедури аналізу ризиків повинні базуватися на наукових знаннях, а також на принципах незалежності, об'єктивності й прозорості.

3. Принцип обережності (ст. 7). За наявності можливості настання неспри-

ятливих наслідків ЄС залишає за собою право застосовувати тимчасові обмежувальні заходи. Такі заходи повинні бути розумними з точки зору небезпеки, ризику настання несприятливих наслідків. Особливо наголошується, що обмеження на торгівлю повинні бути пропорційними можливим несприятливим наслідкам і не виходити за рамки допустимого.

4. Захист інтересів споживачів (ст. 8). Продовольче законодавство прагне захищати інтереси споживачів і, відповідно, спрямоване на запобігання: а) шахрайським діям; б) підробці продовольчих товарів; с) будь-яким іншим практикам, здатним вводити споживача в оману.

5. Принципи прозорості (ст. ст. 9–10). Ці принципи винесені в розділ 2 глави 2. Під прозорістю мається на увазі надання громадянам достатньої інформації з продовольчого законодавства, а також обов'язкове проведення консультацій з громадянами при підготовці нових актів, що входять у продовольче законодавство.

Далі законодавці встановлюють загальні обов'язки, які повинні дотримуватися на внутрішньому ринку, а також загальну заборону на випуск на ринок небезпечних продуктів і кормів, перелік ознак, що характеризують небезпечні продукти й корми, вводить заборону на введення споживача в оману за допомогою вказівок помилкових відомостей на упаковках товарів, а також установлює загальні обов'язки підприємців та обов'язки, що накладаються на окремі групи підприємців [3].

Регламент не визначає заходи відповідальності підприємців за вказівку неправдивої інформації про склад і якість продукції, так як це питання повною мірою розкрито в Директиві 85/374/ЄЕС про зближення законодавчих, підзаконних та адміністративних положень держав-членів з питань відповідальності за неякісну продукцію [5].

Одним із найважливіших досягнень Регламенту (ЄС) № 178/2002, на наш погляд, є установа Європейського органу з безпеки продуктів харчування (далі – Орган). Основна діяльність Органу – забезпечення органів та інститутів ЄС експертною думкою щодо продовольчих товарів. У рамках своєї діяльності Орган проводить

наукові дослідження у сфері продовольчих товарів і кормів, розробляє методичку оцінки ризиків, координує й забезпечує функціонування організацій, що належать до мережі, яка займається іншими продовольчими товарами і правовим регулюванням у цій сфері. Регламент приділяє особливу увагу системі швидкого попередження (Rapid Alert System of Food Safety – РАСФФ). Ця система дає змогу її учасникам – державам-членам та іншим учасникам Конвенції, швидко отримувати й ефективно реагувати на інформацію про неякісну продовольчу продукцію на всій території ЄС [3].

Основні цілі роботи системи швидкого попередження – повідомлення про прямі й непрямі ризики для здоров'я людей, що спричиняються продовольчими товарами або кормами. Система об'єднує в єдину мережу всіх держав-членів ЄС, Європейську комісію та Орган з безпеки продуктів харчування. Суть роботи системи полягає в тому, що інформація про продовольчі продукти, які знаходяться в групі ризику, передається від національного органу, уповноваженого координувати роботу системи, Європейській комісії, яка негайно надсилає цю інформацію всім іншим членам системи, щоб вони могли вжити необхідних заходів.

Щодо застосування на практиці положень Регламенту (ЄС) № 178/2002 прикладом судової практики може слугувати справа «Karl Berger v Freistaat Bayern» («Карл Бергер проти Баварії») [6].

Суть справи полягала в такому: компанія Berger Wild виробляла м'ясні продукти, які після проведеної німецькими органами із санітарії перевірки виявилися непридатними для споживання. Ця інформація була доведена до відома громадськості, після чого компанія Wild Berger зазнала чималих збитків і розорилася. Засновник компанії Карл Бергер уважав, що дії влади щодо доведення інформації до відома громадськості є перевищенням посадових повноважень, так як, на його думку, ст. 10 передбачає випадок доведення інформації про продукцію і виробника до відома громадськості тільки в разі наявності небезпеки для здоров'я, якої, на його думку, у продуктах компанії Wild Berger не було. У преюдиціальному запиті Земельний суд

Мюнхена вказав, що виявлені порушення в технології виробництва і зберігання м'ясних продуктів не були небезпечні для здоров'я, а були непридатними для вживання в їжу. Сумніви Земельного суду Мюнхена полягали в наявності необхідності доведення інформації до відома споживачів у разі, якщо продукти не є небезпечними для здоров'я [6].

Відповідно до ст. 14 Регламенту (ЄС) № 178/2002, продукція є небезпечною в разі, якщо вона визнана непридатною до вживання в їжу. Така продукція визначається в п. 5 ст. 14 Регламенту й, отже, може розцінюватися як загрозна для здоров'я споживачів. Суд ЄС також звернув увагу на те, що ст. 10 Регламенту (ЄС) № 178/2002 не забороняє державам-членам і їх органам приймати інші інформаційні заходи на свій розсуд. Таким чином, дії баварської влади не можуть бути класифіковані як перевищення повноважень, так як були спрямовані на встановлення належного рівня захисту здоров'я споживачів і не суперечили чинному законодавству ЄС і Німеччини [3].

Так, наприклад, Регламент (ЄС) № 1169/2011 установлює принципи законодавства про продовольчу інформацію, серед яких можна виділити такі: відповідність продовольчої інформації нормам законодавства про продовольчу інформацію, заборона вводити в оману продовольчою інформацією, відповідальність за продовольчу інформацію особи, зазначену як виробника продукту, принцип повної гармонізації [7].

З метою здійснення правового регулювання надання продовольчої інформації законодавець поділяє весь масив продовольчої інформації на обов'язкову продовольчу інформацію і додаткову продовольчу інформацію, установлює правила надання кожного зазначеного виду інформації. Стосовно реалізації в законодавстві про продовольчу інформацію принципу повної гармонізації необхідно відзначити, що Регламент (ЄС) № 1169/2011 передбачає загальну заборону на введення державами-членами інших заходів, ніж передбачені законодавством про продовольчу інформацію, а також установлює перелік вилучень щодо загальної заборони прийняття інших заходів. Відповідно

до ст. 45 Регламенту (ЄС) № 1169/2011, інші заходи можуть бути введені тільки після отримання позитивної відповіді від Європейської комісії, яка уповноважена вирішувати такого роду питання [7].

Висновки. На підставі проведеного аналізу історичного розвитку продовольчого законодавства ЄС можна зробити висновок, що система продовольчого законодавства ЄС включає загальну й особливу частини. До загальної частини відноситься Регламент (ЄС) № 178/2002, який, на наш погляд, є єдиним правовим актом, що встановлює основні принципи законодавства про харчові продукти ЄС у цілому. Правовим актом, на підставі якого здійснюється регулювання надання споживачам інформації про продукти, є Регламент (ЄС) № 1169/2011. Віднести його до загальної частини продовольчого законодавства ми вважаємо неправильним, так як сфера правового регулювання Регламенту (ЄС) № 1169/2011 звужена до інформаційного права. Виходячи з проаналізованих правових актів, ми можемо зробити висновок, що законодавство про продовольчу інформацію в найближчому майбутньому може стати підгалуззю продовольчого законодавства ЄС, загальні принципи якого будуть закріплені в Регламенті (ЄС) № 1169/2011, а особливу його частину становитимуть інші нормативно-правові акти, що конкретизують положення законодавства про продовольчу інформацію [7].

Ураховуючи вище проаналізоване, можна виділити основні тенденції розвитку продовольчого законодавства ЄС на сучасному етапі:

1. Суворість заходів щодо продовольчих продуктів.

Застосування до небезпечної продовольчої продукції суворих заходів є свого роду обмеженням волі вибору для споживачів. Однак таке обмеження свободи вибору засноване на відсутності професіоналізму споживача в галузі продуктів харчування й неможливості споживача достовірно оцінити ризики, які становить для нього небезпечна продукція. Необхідність обмеження споживача в цій сфері характеризується відсутністю свободи вибору продукції, є необхідним заходом, що застосовується з метою захисту його здоров'я

та не може розцінюватися як обмеження споживача в його правах.

2. Виділення в окрему категорію законодавства про продовольчу інформації. Інформація про продукти, яка вказується на упаковці, відноситься до будь-яких продуктів харчування й охоплює продовольчі продукти будь-якого типу та призначення. Виділяти окрему сферу продовольчої інформації не потрібно, так як ця сфера належить до спільної частини продовольчого права, тоді як спеціальне законодавство охоплює правове регулювання окремих категорій продовольчих продуктів, а не окремі категорії суспільних відносин.

3. Принцип обережності вперше законодавчо встановлений у ст. 7 Регламенту (ЄС) № 178/2002 як загальний принцип продовольчого права. Уніфікація норм щодо принципу обережності – одне з найважливіших досягнень продовольчого права, так як застосування принципу обережності може викликати негативні наслідки для внутрішнього ринку у вигляді встановлення тимчасових обмежень. У зв'язку з цим досягнення однаковості в застосуванні принципу обережності в продовольчому праві ЄС направлено як на захист прав споживачів, так і на гарантію належного функціонування внутрішнього ринку [3, с. 1–24].

Загалом законодавство про безпеку продукції здійснює правове регулювання захисту здоров'я та безпеки споживачів при виробництві, випуску на ринок і споживанні непродовольчих товарів. Держави-члени ЄАЕС здійснюють скоординовану політику у сфері захисту прав споживачів, ураховуючи законодавство держав-членів, шляхом укладання міжнародних угод, розробки рекомендацій та інших методів, прийнятих у міжнародній практиці. Комісія ЄС, у свою чергу, має право давати лише рекомендації державам-членам [9].

З одного боку, сфера захисту прав споживачів вимагає посилення єдиного регулювання з метою підвищення довіри споживачів до загального (єдиного) ринку ЄС, ступенів їх захисту у зв'язку з інтеграційними процесами. Тому в майбутньому необхідно проводити наближення законодавства в частинах: ідентичність термінології для всіх держав-членів; рівного захисту споживання. З іншого боку, кра-

їни ЄС повинні зберігати свої традиції нормативно-правового регулювання з метою стимулювання конкурентного середовища. Отже, процес наближення законодавчих актів потребує чітких науково обґрунтованих підходів [10].

Провівши аналіз законодавства Європейського Союзу щодо безпеки продукції та поінформованості громадян щодо реклами й достовірної інформації про якість продукції, ми можемо зробити висновок, що розвиток законодавства ЄС у цій сфері зумовлено багатьма факторами, серед яких уважаємо за необхідне особливо виділити науково-технічний прогрес і зміну в загальному підході Європейського Союзу до здійснення правового регулювання. Зміна загального підходу мінімальної гармонізації на максимальну гармонізацію впливає на форму вираження норм права.

У наш час відбувається перегляд прийнятих раніше правових актів у сфері

законодавства про безпеку продукції, основна мета такого перегляду полягає в приведенні правового регулювання у відповідність до науково-технічних досягнень останніх 20 років. Відзначимо, що багато актів у сфері непродовольчої продукції приймалися ще в кінці 70-х – на початку 80-х років, у зв'язку з цим вони застаріли й потребують прийняття нових актів, які будуть здійснювати сучасне правове регулювання захисту здоров'я та безпеки споживачів непродовольчої продукції. Однак важливою є й необхідність упровадження концепції повної гармонізації, яка має суттєвий вплив на нові й перероблені правові акти. Такий підхід до зближення законодавств пояснюється необхідністю досягти однаковості правового регулювання щодо продукції, яка надходить на внутрішній ринок, що, на думку законодавця, сприятиме підвищенню загального рівня безпеки продукції та захисту здоров'я споживачів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Основи права Європейського Союзу: нормативні матеріали / М.В. Буроменський, Т.М. Анакіна, Т.В. Комарова та ін. ; за заг. ред. М.В. Буроменського. Харків : Право, 2015. 328 с.
2. Хартія основних прав Європейського Союзу від 07.12.2000 / Європейський Союз. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_524.
3. Regulation (EC) № 178/2002 of the European Parliament and of the Council of 28 January 2002 laying down the general principles and requirements of food law, establishing the European Food Safety Authority and laying down procedures in matters of food safety. *OJ L 31*. 1 February 2002. P. 1–24. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R0178:20080325:en:PDF>.
4. Council Directive 89/108/EEC of 21 December 1988 on the approximation of the laws of the Member States relating to quick-frozen foodstuffs for human consumption. *OJ L 40*. 11 February 1989. P. 34–37.
5. Про наближення законів, постанов та адміністративних положень держав-членів щодо відповідальності за неякісну продукцію : Директива Ради Європейського Співтовариства від 25 липня 1985 р. № 85/374/EEC. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_348#Text.
6. Case C-636/11 Karl Berger v Freistaat Bayern URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT?qid>.
7. Regulation (EU) № 1169/2011 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on the provision of food information to consumers, amending Regulations (EC) № 1924/2006 and (EC) № 1925/2006 of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1169/oj>.
8. COUNCIL DIRECTIVE № (87/357/EEC) of 25 June 1987 on the approximation of the laws of the Member States concerning products which, appearing to be other than they are, endanger the health or safety of consumers. URL: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:304:0018:0063:en:PDF>.
9. Энтин Л.М. Право Европейского Союза. Новый этап эволюции: 2009–2017 годы. Минск : Аксиом, 2009. 304 с. URL: www.eurocollege.ru.
10. Горупа Т.А. Защита прав потребителей в аспекте интеграционных процессов (на примере Европейского Союза и Евразийского экономического союза). *Право.by*. 2014. № 4. URL: <http://www.brsu.by/div/gorupa-tatyana-aleksandrovna>.